

26.10.2022

Eduskunta

Sivistysvaliokunnan lausuntopyyntö

Viite: HE 211/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030.

Aalto-yliopiston lausunto hallituksen esityksestä laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030

Aalto-yliopisto kiittää sivistysvaliokuntaa lausuntopyynnöstä. Aalto-yliopisto pitää tavoitetta T&K-investointien noususta 4 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä erinomaisen tärkeänä suomalaisten aineellisen hyvinvoinnin turvaamisen kannalta ja kannattaa lakiesitystä.

Onnistumisen kaksi elinehtoa: yksityisten sektorin sitoutuminen ja TKI-osaajien määrän kasvattaminen

Hallituksen esityksessä todetaan, että rahoituslain säätämisen perustelee tarve taata suotuisa ja ennustettava rahoituskehitys TKI-järjestelmälle. 4 %:n tavoitteen näkökulmasta on myös ilmeistä, että tavoitteen toteutuminen riippuu siitä, onnistuvatko kasvavat julkiset T&K-investoinnit stimuloimaan Suomeen sijoittuvat yksityiset T&K-investoinnit nousemaan.

Keskustelussa vähemmälle huomiolle on jäänyt, mihin TKI-rahoitusta oikeastaan käytetään: yli puolet TKI-menoista on asiantuntijatyötä. Sen saatavuuden varmistamiseksi Suomi tarvitsee paljon kansainvälisiä osaajia, mutta myös kansallisilla koulutuspolitiisilla toimilla on suuri merkitys osaajien määrän lisäämisessä. Voidaan sanoa, että yksityisten T&K-investointien vivuttamisen lisäksi TKI-asiantuntijoiden määrän kasvattaminen on toinen elintärkeä edellytys 4 %:n tavoitteen saavuttamiseksi. TKI-toiminnan kannalta keskeisten alojen koulutusresursseja on lisättävä voimakkaasti tarvittavan määrän ja laadun varmistamiseksi.

Yrityksissä tehtävästä T&K-työstä vain pieni osa on nykyään tutkijakoulutuksen saaneiden tekemää työtä. Jotta kykenemme todella luomaan uutta, on tohtorien tekemää osuutta yritysten T&K-työstä nostettava. On esitetty arvio jopa 1000 tohtorin lisätarpeesta vuoteen 2030 mennessä. Tämän lisäyksen toteuttaminen laadukkaasti edellyttää voimakkaita lisäpanostuksia yliopistoihin.

Tukea tutkimusorganisaatioiden ja yritysten yhteistutkimukseen

26.10.2022

Esitys nostaa esiin useat suomalaisen TKI-järjestelmän arvioinnit ja raportit, jotka ovat tunnista-
neet Suomen TKI-järjestelmän keskeiseksi puutteeksi tutkimusorganisaatioiden ja yritysten pit-
käjänteisen tutkimusyhteistyön heikon aseman. Markkinoista etäämmällä oleva yhteistutkimus,
jossa tutkimusorganisaatiot ja yritykset työstävät tutkimusagendaa yhdessä, on avain uudista-
viin, disruptiivisiin innovaatioihin. Yliopistovetoinen yhteistutkimus on myös juuri sellaista laa-
jojen ulkoisvaikutusten, korkean riskin TKI-toimintaa, jonka julkinen tuki on esityksen mukaan ta-
lousteoreettisesti perustelluinta. Tällaisen TKI-työn puitteissa myös koulutetaan uusia TKI-
osaajia ja edistetään osaajien, ideoiden ja osaamisen liikkuvuutta yritysten ja tutkimuslaitosten
välillä.

T&K-rahoituslain tavoitteiden toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että erityisesti Bu-
siness Finlandin fokus palautetaan takaisin tutkimusorganisaatioiden ja yritysten pitkäjänteiseen,
aidosti uutta luovaan tutkimusyhteistyöhön inkrementaalisen kehittämisen ja kaupallistamisen
sijaan.

Laajoissa innovaatioekosysteemeissä suurin kansallinen ja kansainvälinen vaikuttavuus

Julkinen T&K-rahoitus tulee kohdistaa siten, että se maksimoi innovaatioiden synnyn, tuottaa
laajoja ulkoisvaikutuksia ja houkuttelee osaajia ja investointeja globaalisti. Tämä onnistuu var-
mimmin laajoissa ja aktiivisissa yrittäjyys- ja innovaatioekosysteemeissä. Kasvavan julkisen TKI-
rahoituksen prioriteettina tulee olla Suomen merkittävimpien tutkimuspohjaisten yrittäjyys- ja in-
novaatioekosysteemien kasvattaminen kansainväliseen mittaluokkaan, jossa ne kykenevät hou-
kuttelemaan kotimaisten yritysten lisäksi myös globaaleja suuryrityksiä sijoittamaan TKI-
toimintojaan ja -investointejaan nimenomaan Suomeen. Tämä edellyttää, että suomalaiset kes-
kittymät ovat laajuudessaan ja resursseissaan kilpailukykyisiä maailman johtavien keskittymien
kanssa. Julkisia resursseja ei voi pilkkoa kansainvälisessä katsannossa pieniin kokonaisuuksiin,
hankkeisiin ja yksiköihin.

Yksityisistä TKI-investoinneista kilpaillaan kansainvälisesti

4 %:n tavoite edellyttää niin mittavaa vuosittaista kasvua yksityisiin T&K-investointeihin, että ke-
hityksen toteutuminen yksinomaan kotimaisten yritysten investointien varassa ei ole uskottavaa.
Globaalit yritykset on houkuteltava investoimaan uudessa mittakaavassa Suomeen.

Tämä edellyttää, että ainakin Suomen johtavien yrittäjyys- ja innovaatioekosysteemien tutkimus-
pohjan laadun ja vaikuttavuuden on oltava kansainvälisesti kilpailukykyisellä tasolla, mikä vaatii
riittävän suuren mittakaavan toimintaa ja profiloitumista. Erityisesti suomalaisten yliopistojen ym-
päriin rakentuvien osaamiskeskittymien on oltava houkuttelevampia kuin vastaavien keskitty-
mien muualla Pohjois-Euroopassa ja laajemminkin.

Ilkka Niemelä
Rehtori, Aalto-yliopisto